

EDUSKUNNAN VASTAUS 60/2010 vp

Hallituksen esitys laeiksi eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta sekä pakkokeinolain 4 luvun 15 a §:n muuttamisesta

Asia

Hallitus on vuoden 2009 valtiopäivillä antanut eduskunnalle esityksensä laeiksi eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta sekä pakkokeinolain 4 luvun 15 a §:n muuttamisesta (HE 268/2009 vp).

Valiokuntakäsittely

Lakivaliokunta on antanut asiasta mietinnön (LaVM 7/2010 vp).

Päätös

Nyt koolla oleva eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Puitepäätöksen täytäntöönpano

Eurooppalaisesta todisteiden luovuttamis-

määräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2008/978/YOS, jäljempänä *puitepäätös*, lainsäädännön alaan kuuluvat säännökset ovat lakina noudatettavia, jollei tästä laista muuta johdu.

2 §

Soveltamisala

Tämän lain ja puitepäätöksen mukaisesti:

1) tunnustetaan ja pannaan täytäntöön puitepäätöksessä tarkoitettu toisen Euroopan unionin jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen antama ja puitepäätöksen mukaisesti Suomeen lähetämä päätös, jäljempänä *todisteiden luovuttamismääräys*; sekä

2) lähetetään Suomen toimivaltaisen viranomaisen esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai yleisessä tuomioistuimessa vireillä olevan rikosasian käsittelyä varten antama todisteiden luovuttamismääräys täytäntöönpantavaksi toiseen Euroopan unionin jäsenvaltioon.

Todisteiden luovuttamismääräyksen soveltamisalasta säädetään puitepäätöksen 4 artiklassa. Todisteiden luovuttamismääräystä ei saa antaa todistajanlausuntojen tai reaaliaikaisten tietojen taikka muiden puitepäätöksen 4 artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen todisteiden hankkimiseksi. Se voidaan kuitenkin antaa tällaisia todisteita koskevien tietojen hankkimiseksi, jos tiedot ovat täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa ennen määräyksen antamista. Suomesta pyydettävän tiedon luovuttamisen edellytyksenä on, että tieto saadaan tallettaa poliisiin, tullin tai rajavartiolaitoksen henkilörekisteriin. Rikosrekisteritietojen vaihtamisesta säädetään erikseen. Puitepäätöksen 4 artiklan 1 ja 2 kohdasta poiketen todisteiden luovuttamismääräys voi koskea määräystä täytäntöönpanossa selville saatujen todisteiden hankkimista tai todistajanlausuntojen vastaanottamista tuolloin läsnä olevilta henkilöiltä puitepäätöksen 4 artiklan 5 ja 6 kohdassa säädetyn edellytyksin.

3 §

Todisteiden luovuttamismääräyksen sisältö ja muoto

Todisteiden luovuttamismääräys tehdään puitepäätöksen 6 artiklassa edellytetyllä mukaisesti puitepäätöksen liitteenä olevan mallin mukaisella lomakkeella (EUVL, L 350, 30.12.2008).

4 §

Todisteiden luovuttamismääräyksen toimittaminen ja muu yhteydenpito

Yhteydenpito todisteiden luovuttamismääräyksen toimittamisessa ja täytäntöönpanossa tapahtuu suoraan määräyksen antaneen ja täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen välillä, jollei puitepäätöksen 8 artiklan 2 tai 3 kohdasta taikka 2 momentista muuta johdu.

Puitepäätöksen 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu keskusviranomainen on Suomessa oikeusministeriö. Oikeusministeriön tehtävänä on avustaa toimivaltaisia viranomaisia todisteiden luovuttamismääräyksen toimittamiseen ja täytäntöönpanoon liittyvässä yhteydenpidossa. Jos toimivaltaista viranomaista ei pystytä määrittämään tai jos on muu erityinen syy, todisteiden luovuttamismääräys voidaan toimittaa oikeusministeriön välityksellä. Oikeusministeriön on tällöin viipymättä toimitettava määräys täytäntöönpanosta vastaavalle viranomaiselle.

2 luku

Toisessa jäsenvaltiossa tehdyn todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpano Suomessa

5 §

Täytäntöönpanosta vastaavat viranomaiset

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoon liittyviä syyttäjän tehtäviä ovat toimivaltaisia hoitamaan:

1) Helsingin käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Helsingin tai Kouvolan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Pohjois-Savon käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Oulun käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä

tarkoitettu todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pirkanmaan käräjäoikeuden tuomiopiirissä toimiva kihlakunnansyyttäjä, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Jos määräys koskee usean 1 momentin 1—4 kohdassa tarkoitettua tuomiopiirin alueella sijaitsevia todisteita, niiden sijainnista ei ole varmuutta tai on muu erityinen syy, 1 momentissa mainittu kihlakunnansyyttäjä on toimivaltainen siitä riippumatta, minkä hovioikeuden tuomiopiirin alueella luovutettavaksi pyydetty todiste sijaitsee.

Erytisestä syyistä toimivaltainen syyttäjä voi olla myös muu kuin 1 tai 2 momentissa tarkoitettu syyttäjä.

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä ovat toimivaltaisia hoitamaan myös poliisi, tulli ja rajavartiolaitos, jos todisteen luovuttamismääräyksen perusteena on rikos, jonka tutkinta Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä Suomen lain mukaan kuuluisi mainitun viranomaisen toimivaltaan.

6 §

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpano

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta Suomessa päättää 5 §:ssä tarkoitettu täytäntöönpanosta vastaava viranomainen. Täytäntöönpanosta kieltäytymisestä tai täytäntöönpanon lykkäämisestä päättää kuitenkin täytäntöönpanosta vastaava syyttäjä tai takavarikkoasiaa käsittelevä tuomioistuim.

Täytäntöönpanosta vastaavan syyttäjän on ilmoitettava keskusrikospoliisille vastaanottamastaan todisteiden luovuttamismääräyksestä. Ilmoitus on kuitenkin tehtävä tullille tai rajavartiolaitokselle, jos määräyksen perusteena on rikos, jonka tutkinta Suomessa vastaavissa olosuhteissa tehtynä kuuluisi kyseisen viranomaisen toimivaltaan. Myös poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen on ilmoitettava täytäntöönpanosta vastaavalle syyttäjälle vastaanottamistaan todisteiden luovuttamismääräyksistä. Jos määräys

liittyy myös Suomessa syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevaan rikosasiaan, siitä on ilmoitettava lisäksi kyseistä rikosasiaa käsittelevälle syyttäjälle.

Todisteiden luovuttamismääräys pannaan täytäntöön Suomessa noudattaen Suomen lain mukaista menettelyä, jollei tässä laissa tai puitepääatöksessä toisin säädetä.

7 §

Kieltäytymisperusteet

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta tulee kieltäytyä, jos:

1) määräyksen täytäntöönpano edellyttää pakkokeinolaissa (450/1987) tarkoitettua pakkokeinon käyttämistä, eikä se olisi sallittua pakkokeinolaissa;

2) on perusteltua syytä epäillä, että määräyksessä tarkoitettu todiste sisältää tietoja, joista oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 23 §:n mukaan ei saa todistaa, tai määräystä ei voida panna täytäntöön jonkin muun lainsäädäntöön tai Suomea sitovaan kansainväliseen velvoitteeseen sisältyvän koskemattomuuden tai erioikeuden vuoksi.

Jos määräyksen perusteena on puitepääatöksen 14 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu rikos, täytäntöönpanosta ei kuitenkaan poiketen 1 momentin 1 kohdassa säädetystä saa kieltäytyä sillä perusteella, että rikos ei olisi rangaistava Suomen lainsäädännön mukaan, jos se olisi tehty vastaavissa olosuhteissa Suomessa.

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta voidaan kieltäytyä, jos:

1) asia on määräyksen perusteena olevan rikoksen osalta lopullisesti ratkaistu;

2) todisteiden luovuttamismääräystä koskeva lomake on täytetty puutteellisesti tai se on selvästi virheellinen eikä sitä ole täydennetty tai korjattu täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen asettaman kohtuullisen määräajan kuluessa;

3) määräyksen täytäntöönpano vaarantaisi tietolähteenä käytetyn henkilön turvallisuuden;

4) henkilö, jota määräys koskee, ei määräyksen perusteena olevan teon tehdessään ollut täytäntöönpanon viittätoista vuotta.

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta ei saa kieltäytyä muilla kuin 1 ja 3 momentissa tarkoitetuilla perusteilla.

Todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymisestä päättää täytäntöönpanosta vastaava syyttäjä.

Jos määräyksen täytäntöönpanemiseksi tehty takavarikkopäätös on pakkokeinolain 4 luvun 15 a §:n mukaan saatettu käräjäoikeuden vahvistettavaksi, kieltäytymisestä voi päättää myös takavarikkoasiaa käsittelevä käräjäoikeus.

8 §

Täytäntöönpanon lykkääminen

Todisteen luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoa voidaan lykätä puitepäätöksen 16 artiklan 1 kohdan a alakohdan ja 2 kohdan mukaisin perustein. Lykkäämisestä päättää täytäntöönpanosta vastaava syyttäjä.

Jos määräyksen täytäntöönpanemiseksi tehty takavarikkopäätös on pakkokeinolain 4 luvun 15 a §:n mukaan saatettu käräjäoikeuden vahvistettavaksi, lykkäämisestä voi päättää myös takavarikkoasiaa käsittelevä tuomioistuim.

9 §

Kieli ja käännökset

Suomeen toimitettava todisteiden luovuttamismääräys on tehtävä suomen, ruotsin tai englannin kielellä taikka siihen on liitettävä käännös jollekin näistä kielistä. Täytäntöönpanosta vastaava viranomainen voi hyväksyä myös muulla kuin suomen, ruotsin tai englannin kielellä toimitetun määräyksen, jos hyväksymiselle ei muutoin ole estettä.

Täytäntöönpanosta vastaava viranomainen huolehtii tarvittaessa määräyksen kääntämisestä

suomen tai ruotsin kielelle. Oikeusministeriö avustaa tarvittaessa määräyksen kääntämisessä.

10 §

Muutoksenhaku

Se, jota todisteiden luovuttamismääräys koskee, voi saattaa määräyksen täytäntöönpanoa koskevan päätöksen käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Asian käsittelyssä noudatetaan, mitä pakkokeinolain 1 luvun 9 §:n 2 momentissa ja 4 luvun 13 §:ssä sekä tässä laissa säädetään.

Toimivaltainen käräjäoikeus 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa on:

1) Helsingin käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Helsingin tai Kouvolan hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

2) Pohjois-Savon käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Itä-Suomen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

3) Oulun käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Rovaniemen hovioikeuden tuomiopiirin alueella;

4) Pirkanmaan käräjäoikeus, jos määräyksessä tarkoitettu todiste sijaitsee Turun tai Vaasan hovioikeuden tuomiopiirin alueella.

Jos valituksen kohteena on käräjäoikeuden päätös takavarikkoasiassa tai sen käsittelyn yhteydessä tehty päätös määräyksen täytäntöönpanosta kieltäytymisestä tai täytäntöönpanon lykkäämisestä, käräjäoikeuden päätöksestä saa valittaa. Myös käräjäoikeuden 1 momentissa tarkoitusta päätöksestä saa valittaa. Toimivaltainen hovioikeus on tällöin se hovioikeus, jonka tuomiopiiriin päätöksen tehnyt käräjäoikeus kuuluu.

Tässä pykälässä tarkoitettu muutoksenhaku ei estä todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanoa, ellei asiaa käsittelevä tuomioistuim toisin määrää.

3 luku

Todisteiden luovuttamismääräyksen antaminen Suomessa

11 §

Määräyksen antamiseen toimivaltaiset viranomaiset

Suomessa todisteiden luovuttamismääräyksen voivat antaa virallinen syyttäjä, käräjäoikeus, hovioikeus ja korkein oikeus.

Jos luovutettavaksi pyydetty todiste on täytäntöönpanosta vastaavan viranomaisen hallussa, eikä asianomainen jäsenvaltio ole vaatinut todisteiden luovuttamismääräyksen vahvistuttamista 1 momentissa tarkoitettulla oikeusviranomaisella, määräyksen voi antaa myös virkamies, jolla on tutkinnanjohtajan toimivaltuudet poliisissa, tullissa tai rajavartiolaitoksessa mainitun viranomaisen toimivaltaan kuuluvassa rikosasiassa, jonka tutkinta edellyttää kansainvälistä yhteistyötä.

Jos Suomessa on tutkittavana rikos, jonka selvittämisessä tarpeellinen, puitepäätöksen soveltamisalaan kuuluva todiste sijaitsee toisessa jäsenvaltiossa, esitutkintaviranomaisen on viipymättä ilmoitettava asiasta esitutkintalain (449/1987) 15 §:n 1 momentissa tarkoitettulle syyttäjälle. Esitutkintaviranomaisen on samalla ilmoitettava syyttäjälle näkemyksensä siitä, tulisiko todistetta puitepäätöksen 21 artiklan 2 ja 3 kohdan säännökset huomioon ottaen pyytää puitepäätöksen vai muun Suomen ja asianomaisen jäsenvaltion välillä olevan oikeusapu-sopimuksen perusteella.

12 §

Kieli ja käännökset

Todisteiden luovuttamismääräys on käännettävä täytäntöönpanosta vastaavan jäsenvaltion viralliselle kielelle tai jollekin niistä. Jos kyseinen jäsenvaltio on ilmoittanut hyväksyvänsä käännöksen myös muulle Euroopan unionin toi-

mielinten viralliselle kielelle, todisteiden luovuttamismääräys voidaan kääntää jäsenvaltion hyväksymälle kielelle.

Määräyksen antanut viranomainen huolehtii todisteiden luovuttamismääräyksen kääntämisestä täytäntöönpanosta vastaavan valtion edellyttämälle kielelle. Oikeusministeriö avustaa tarvittaessa määräyksen kääntämisessä.

4 luku

Korvaukset

13 §

Korvauksen suorittaminen toiselle jäsenvaltiolle

Jos toinen jäsenvaltio on kansallisen lainsäädäntönsä mukaan vastuussa Suomen oikeusviranomaisen antaman todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpanosta, Suomi korvaa kyseisen valtion vaatimuksesta sen maksaman vahingonkorvauksen. Siltä osin kuin vahinko tai sen osa johtuu täytäntöönpanovaltion toiminnasta, Suomi ei kuitenkaan maksa korvausta.

Korvauksen maksamisesta päättää oikeusministeriö.

14 §

Korvauksen vaatiminen toiselta jäsenvaltiolta

Jos Suomen valtio on kansallisen lainsäädäntönsä mukaan vastuussa vahingosta, jonka toisen jäsenvaltion oikeusviranomaisen antaman todisteiden luovuttamismääräyksen täytäntöönpano on aiheuttanut, Suomi voi vaatia kyseistä valtiota korvaamaan Suomen valtion maksaman vahingonkorvauksen siltä osin kuin vahinko ei kokonaan tai osaksi ole aiheutunut Suomen viranomaisen toiminnasta.

Korvauksen vaatimisesta päättää oikeusministeriö.

5 luku

Erinäiset säännökset

15 §

Suhde muihin lakeihin ja kansainvälisiin velvoitteisiin

Tässä laissa tarkoitettuun oikeusapuun sovelletaan sen lisäksi, mitä tässä laissa ja puitepääöksessä säädetään, soveltuvin osin kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annettua lakia (4/1994).

16 §

Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella säädetään, mitkä lainsäädännön alaan kuulumattomat puitepääöksen säännökset ovat asetuksena noudatet-

tavia ja annetaan tarvittaessa tarkempia säännöksiä puitepääöksen ja tämän lain täytäntöönpanosta.

17 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Ennen tämän lain voimaantuloa toimitettuihin oikeusapupyyntöihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Suhteessa sellaiseen jäsenvaltioon, joka ei ole viimeistään tämän lain voimaan tullessa pannut puitepääöstä täytäntöön, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, kunnes asianomainen jäsenvaltio on pannut puitepääöksen täytäntöön.

Laki

pakkokeinolain 4 luvun 15 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 30 päivänä huhtikuuta 1987 annetun pakkokeinolain (450/1987) 4 luvun 15 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 10/1994, 541/2005, 541/2007 ja 1387/2007, uusi 6 momentti seuraavasti:

4 luku

Takavarikko

15 a §

Takavarikosta päättäminen vieraan valtion oikeusapupyynnön johdosta

3 momentissa tarkoitettu pyyntö tehdään eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepääöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepääöksen soveltamisesta annetun lain (/) 10 §:n 2 momentissa tarkoitettulle tuomioistuimelle.

Euroopan unionin jäsenvaltiosta saapuneen todisteiden luovuttamismääräyksen osalta 2 ja

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 _____ .

Helsingissä 4 päivänä toukokuuta 2010
